

Konsekvenserne af ægteskab mellem to personer af samme køn

Ved professor Asger Chr. Højlund, fakultetsleder Jørn Henrik Olsen og lektor Kurt E. Larsen, Menighedsfakultetet, Aarhus.

Skrevet på vegne af "Samtaleforum for Mission og Kirke": Dansk Bibel-Institut, Evangelisk Luthersk Mission, Evangelisk Luthersk Netværk, Indre Mission, Kristeligt Forbund for Studerende, Luthersk Mission og Menighedsfakultetet.

Resume: Med lovforslaget L 106 (*Ægteskab mellem to personer af samme køn*) er der lagt op til en radikal omdefinering af ægteskabet. Ud fra en falsk retorik om "diskriminering" (1) vil man ændre på det traditionelle ægteskab, der har været en grundstøtte i menneskelivet, idet det er vigtigt for børn at kende og vokse op sammen med sin far og mor (2). Hensynet til voksnes ønske om frihed og selvbestemmelse må ikke overtrumfe hensynet til barnets tarv, for barnet er den svagere part (3). Ægteskab og familie er en samfundsmæssig grundstøtte, der sikrer samfundets overlevelse og sammenhængskraft (4). Ægteskab mellem homoseksuelle og kønsneutral ægteskabslovgivning bygger på et socialkonstruktivistisk menneskesyn, der strider mod den biologiske virkelighed (5). Det strider også mod et kristent ægteskabssyn, således som dette udtrykkes i Bibelen og i den evangelisk-lutherske kirkes bekendelsesskrifter (6). Det vil virke splittende indadtil i kirken, hvis den kønsneutrale ægteskabslovgivning indføres (7). Man kan med rette frygte de følger som dette brud med hidtidig ægteskabsforståelse kan få for det enkelte menneske og samfundet, når den biologiske enhed nedbrydes. (8) Derfor bør lovforslaget foreløbigt sendes til et grundigt udvalgsarbejde (9).

1. Intro om falsk retorik.

- Den danske regering vil ifølge regeringsgrundlaget 2011 "... give alle medlemmer af den danske folkekirke mulighed for at blive gift i kirken – uanset deres seksuelle orientering. Regeringen vil derfor fjerne forbuddet mod vielse af homoseksuelle i folkekirken og i øvrigt undersøge yderligere tiltag i retningen af en kønsneutral ægteskabslovgivning". Derfor har den fremsat et lovforslag: "**L 106 Forslag til lov om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, lov om ægteskabets retsvirkninger og retsplejeloven og om ophævelse af lov om registreret partnerskab.** (*Ægteskab mellem to personer af samme køn*)".
- Der er afgørende forskel på et ægteskab og et partnerskab, og derfor også på vielse og indgåelse af partnerskab. Indtil de seneste år har man altid skelnet ægteskabet fra andre samlivsformer, såsom partnerskab mellem to af samme køn.
- Denne forskel er biologisk begrundet. Et heteroseksuelt forhold er (normalt) i stand til at avle børn, hvad et homoseksuelt forhold ikke er, uden hjælp fra heteroseksualiteten. Også et barnløst heteroseksuelt forhold er noget unikt, eftersom relationen og kærligheden er knyttet sammen med dynamikken mellem det maskuline og feminine. *To sko er ikke nødvendigvis et par sko* (Rudolph Arendt). Et nyt ordvalg ændrer ikke på de grundlæggende biologiske vilkår.
- At tale om et hidtidigt "forbud" mod vielse af homoseksuelle er historisk og sagligt ukorrekt, for idet man altid har gået ud fra at vielse pr. definition hørte ægteskaber til, har det aldrig været på tale at "forbyde", hvad der på forhånd var umuligt.
- At kalde det "manglende ligestilling" eller ligefrem "diskrimination", at homoseksuelle par ikke kan blive viet, er et retorisk kneb, der nok kan være ret virkningsfuldt: Heldigvis er danske borgere og politikere imod diskrimination! Heldigvis har man instinktivt sympati for offeret! Men der er og bliver dog tale om usaglig retorik. Man diskriminerer ikke blot ved ikke at ville sidestille alle samlivsforhold. At mænd ikke kan spille på kvindelandsholdet i håndbold og at børn ikke har stemmeret, opfattes ikke som "manglende ligestilling" eller "diskrimination", men som en forskelsbehandling,

der er velbegrunderet i biologiske forskelligheder. Et ægteskab vil (normalt) være et samliv om og med fælles biologiske børn, til forskel fra et homoseksuelt forhold, der er udelukket fra at have fælles biologiske børn.

- Ægteskabet mellem mand og kvinde er en ordning, som kendes fra alle kulturer og i hele menneskeheden historie, jvf også Menneskerettighedserklæringens artikel 16, stk. 1: *”Uden begrænsninger af racemæssige, nationalitetsmæssige eller religiøse grunde har mænd og kvinder, der har nået myndighedsalderen, ret til at gifte sig og stifte familie. De har krav på lige rettigheder med hensyn til indgåelse af ægteskab, under ægteskabet og ved dets opløsning”* og man forstod i 1948 hermed ægteskabet som et lovformeligt og forpligtende forhold mellem en mand og en kvinde. I 1948-erklæringen forholdt man sig ikke sig til spørgsmålet om ægteskaber mellem personer af samme køn, for ingen var i tvivl om, hvad et ægteskab var.
- Anvendelsen af retorikken omkring ”diskriminering” i denne forbindelse vil hurtigt kunne udvides til andre områder end det kønsneutrale. Hvorfor ikke også være imod diskriminering af ”antalsneutrale” ægteskaber (for tre eller flere personer) eller ”slægtsneutrale” ægteskaber (fx søskende), så længe disse er baserede på frivillighed?
- Mange mennesker lever i dag i andre samlivsformer end ægteskabet, og nogle af disse samlivsformer reguleres også af samfundet (partnerskabet). Alligevel har samfundet dog en særlig interesse i at understøtte ægteskabet, der er at betragte som en grundstøjtje i menneskelivet. Det lave antal registrerede partnerskaber hidtil taler ikke for at man skal ændre på et grundlæggende samfundsforhold af hensyn til et lille mindretal.

2. Ægteskab og familie som grundstøjtje i menneskelivet

- Ægteskabet har det særlige ved sig at en mand og en kvinde forener sig i den enestående biologiske handling, som (undertiden) medfører fælles børn. At leve sammen med sine biologiske forældre danner den trykkestte ramme for et barns opvækst, og giver en god basis for barnets udvikling og sociale kompetencer. Det er de nære bånd, som knyttes i en familie, der gør det svært at gribe ind i dysfunktionelle familier – ud fra en vurdering af, at det skal se meget ringe ud, inden et børnehjem eller plejeforældre er bedre for barnet end de biologiske forældre.
- Det er vigtigt for børn at have både en far og en mor. Det maskuline og det feminine er ikke blot sociale konstruktioner, men først og fremmest en biologisk virkelighed, der er bærende for reproduktionen. Desuden er kønspolariteten et grundtræk ved menneskeligt samliv – og en rigdom! Børn har derfor under opvæksten brug for begge aspekter og referencer. Psykologer arbejder ofte i deres afdekning af baggrundene for afvigelses og psykologiske problemer hos deres patienter ud fra en almen grundforståelse af forældrenes betydning for et menneske: Hvordan var relationen til far og mor i barnets allerførste år og i deres fortsatte opvækst? Var der en fraværende eller tyrannisk far, en dominerende eller selvudslettende mor? En mor og en far giver hver sit særlige bidrag til et barns opvækst, og de kan ikke erstatte hinanden, jvf FNs Børnekonvention, artikel 7, stk.1: *”Barnet skal registreres umiddelbart efter fødslen og skal fra fødslen have ret til et navn, ret til at opnå et statsborgerskab og, så vidt muligt, ret til at kende og blive passet af sine forældre”*.
- Af mange grunde er det desværre mange børns virkelighed, at de ikke lever sammen med begge biologiske forældre. Det forhold må samfundet søge at afhjælpe, bl.a. ved en indsats for at styrke ægteskabet som samlivsform. Det er derimod ikke samfundets opgave at skabe nye samlivsformer, hvor det på forhånd er udelukket og fravalgt, at barnet får den daglige kontakt med begge biologiske forældre.
- Det er almindeligt anerkendt som vigtigt i børns identitetsdannelse, at de har både mandlige og kvindelige rollemodeller under deres opvækst, fx blandt pædagoger i daginstitutioner. Mange drenge har således svært ved at tilpasse sig normerne i institutioner, hvor kun kvindelige værdier vægtes højt.

Derfor er der behov for særlig opmærksomhed omkring drengene i undervisningssituationen – ikke for kønsneutral ægteskabslovgivning, der kan frygtes at føre til, at de i forvejen udsatte drenge bliver taberne.

- Tanken om kønsneutral ægteskabslovgivning er opstået ud fra voksne homoseksuelles behov for og krav om rettighed til at indgå ægteskab på linje med de heteroseksuelle og deres krav om ret til at få børn. Barnets ret fokuseres der ikke på.

3. Hensyn til voksnes frihed – eller til barnets tarv?

- Barnet diskrimineres: I regeringsgrundlaget 2011 hedder det, at ”*Regeringen vil sikre at medmødre til børn undfanget ved kunstig befrugtning omfattes af børneloven på lige fod med fædre.*” Baggrunden synes at være en tanke om at ”medmødre” ikke mere må diskrimineres. Når der tales om diskriminering i forbindelse med ægteskaber mellem folk af samme køn, er der dog mest grund til at tænke på barnet, der bliver frataget muligheden for at vokse op med både en far og mor. Der skal tages hensyn til den svagere part: Barnet. Hvem har spurgt barnet, om det ønsker at vokse op uden både en far og en mor? Hvem har spurgt barnet, om det har lyst til at lægge liv til et nyt samfundseksperiment?
- Grundlæggende bør et menneskes etik ikke bygge på, hvad der er meningsfuldt for *mig*, men hvad der er meningsfuldt for *andre*. Livet bliver defineret og realiseret i fællesskab med andre. Denne grundholdning, som er en del af den kristne grundfortælling, bør også præge lovgivningen, så der tages hensyn til den svagere part.
- Børns kønsidentitet forvirres: Hvis den kønsneutrale ægteskabslovgivning indføres, vil det i fremtiden præge skolernes lærebøger og undervisning. Det vil formodentlig føre til usikkerhed og forvirring hos børn i deres identitetsdannelse og kønsbevidsthed.
- Hos lesbiske par konstruerer man børn ved kunstig befrugtning med den hensigt, at de ikke skal have lov at vokse op hos én af deres biologiske forældre. Hvad konsekvenserne for disse børn bliver på længere sigt, vides endnu ikke, men det er en kendt sag, at voksne mennesker ofte har et stærkt savn efter den forælder, de aldrig lærte at kende. Der er derfor ingen grund til at tro, at man uden følelsesmæssige konsekvenser kan konstruere børn, der på forhånd er frataget muligheden for at kende, endsige vokse op hos, sine biologiske forældre. Et barn, der bliver til i et lesbisk forhold ved en anonym donor, vil på forhånd være frataget halvdelen af sin biologiske slægt. Indførelse af et ægteskab mellem personer af samme køn vil formentlig yderligere styrke tendensen i den retning.
- Fordi man ikke vidste, hvilke konsekvenser indførelsen af kønsneutral ægteskabslovgivning ville have for børnene, frarådede en fransk regeringsrapport i 2006 kønsneutral ægteskabslovgivning som værende i strid med børns rettigheder og til skade for børnene. Man tog udgangspunkt i barnets interesser – ret til en familie, ret til at kende sine forældre osv. - og ville ikke lade disse træde til side for voksnes ønsker og behov.

4. Ægteskab og familie som en samfundsmæssig grundstøtte

- Ægteskab og familie har altid været betragtet som en grundstøtte i samfundet, jf med Menneskerettighedserklæringen, artikel 16, stk 3: ”*Familien er samfundets naturlige og fundamentale enhedsgruppe og har krav på samfundets og statens beskyttelse*”. Det er her familien, der ses som grundlaget for samfundet, ikke omvendt.
- Indtil nu har ægteskabet mellem en mand og en kvinde været set som den grundlæggende enhed i samfundet og den naturlige ramme om børns opvækst. Der har været tale om et ægteskab når en

mand og kvinde indgår en offentlig og forpligtende aftale med hinanden – også om eventuelle børns tilhørsforhold. Sådan har man altid forstået ægteskabet – også selvom formerne for ægteskabets indgåelse, ægteskabslovgivning m.m. har ændret sig gennem tiderne.

- Ægteskab og familieliv tjener til at sikre samfundets rent numeriske overlevelse, så der ikke kommer til at mangle hænder til de fælles opgaver. Det er en biologisk virkelighed, som alle kulturer har været – og er – afhængig af.
- Familien giver sammenhængskraft til samfundet. Det er vigtigt at sikre samfundets menneskelige sammenhængskraft, idet grunden hertil lægges i den forpligtende relation i trygge og kærlige rammer, som familien udgør.
- Samfundet udledes således af familien, ikke omvendt. ”*Samfundet består ikke af enkeltpersoner, men det består selv af samfund, og disse samfund er primære i forhold til samfundet. Medlemmerne i disse samfund forholder sig til hinanden, før de forholder sig til samfundet, og samfundet anerkender fra sin side dette primære tilhørsforhold. Dette betyder ikke en svækkelse af samhørigheden inden for samfundet, men en styrkelse.*” (Rudolf Arendt)
- Ægteskab og familieliv sikrer det enkelte menneskes frihed og er et bolværk mod en samfundsmæssig ensretning i totalitær retning. Når statsmagten nu vil omdefinere ægteskabet, er man i strid med det faktum, at samfundet består af familier. Dette er udtryk for et totalitært træk fra statens side.

5. Kønsneutral ægteskabslovgivning bygger på et socialkonstruktivistisk menneskesyn

- Målet med lovforslaget er dybest set en opløsning af ægteskab og familieliv, idet det må ses som et skridt i retning af opløsningen af forholdet mand-kvinde som den givne ramme for et barns tilblivelse og opvækst. Man vil have samlivet mellem to af samme køn gjort lige så normalt som samlivet mellem heteroseksuelle, og dermed også som en lige så naturlig ramme for opfostring af en kommende slægt.
- Bag dette ligger der et andet menneskesyn, nemlig det grundsyn, at menneskelig identitet ikke er noget fast og givet, men udelukkende noget, der er under stadig forandring. At mennesket grundlæggende ikke er noget biologisk givet, men udelukkende en social konstruktion, et produkt af de sociale og kulturelle betingelser i opvæksten.
- Ud fra det socialkonstruktivistiske menneskesyn tænkes det, at ikke bare *kønsrollerne* skifter fra generation til generation og fra land til land, men også den grundlæggende *kønsidentitet*. Der findes ikke kun de to kønslige identiteter, mand og kvinde, men der findes en række yderligere kønsidentiteter: Homoseksuel mand og lesbisk kvinde, biseksuel mand og biseksuel kvinde. Og heller ikke disse kønslige identiteter tænkes at ligge fast, men kan opstå og forandres over tid. Derfor tænkes det heller ikke at være nødvendigt med både en far og en mor, og dermed afvises det, at der skulle mangle noget i et barns identitetsdannelse, hvis det evt. skulle vokse op inden for et homoseksuelt ”ægteskab”.
- Der synes ikke at være andet formål med lovforslaget end at bane vej for opfattelsen af ægteskabet som en social konstruktion, for lovændringen giver i realiteten ikke homoseksuelle nye rettigheder i forhold til de nuværende regler for partnerskab, udover retten til en vielseshandling.
- Virkeligheden er ikke en social konstruktion. Det enkelte menneske er ikke bare en fortælling, skabt af sproget og de sociale relationer. Socialkonstruktivismen giver et meget reduceret opfattelse af mennesket og synet på menneskeligt samliv, ægteskab osv. Det strider også mod det menneskesyn og ægteskabssyn, der altid har været et kendetegn ved den kristne kirke tro og i den evangelisk-lutherske kirke.

6. Ægteskabet og familiens afgørende rolle ud fra Bibelen og Evangelisk-luthersk teologi

- Når næsten alle kristne kirker i verden – herunder vide kredse indenfor den danske Folkekirke – reagerer så kraftigt imod tanken om det kønsneutrale ægteskab, har det sine dybeste rødder i Bibelens eget menneskesyn og ægteskabssyn. Det er en dyb overbevisning i langt de fleste kristne kirker, at der i dette er det bedste værn for mennesker – ikke mindst de svageste.
- Den kristne tro bygger på en positiv skabelsestro. Bibelen begynder med, at Gud skabte en verden, der var grundlæggende god. I modsætning til andre religioners adskillelse af Gud og den materielle verden fortæller både Gammel Testamente og Ny Testamente om Gud som den, der har skabt og dermed villet præcis denne verden, med dyr og planter, mænd og kvinder – med henblik på at de skulle få børn og opfylde jorden. I folkekirkens vielsesritual indgår også et markant skabelses- og ægteskabsbekræftende udsagn af Jesus: ”»*Har I ikke læst, at Skaberen fra begyndelsen skabte dem som mand og kvinde og sagde: »Derfor skal en mand forlade sin far og mor og binde sig til sin hustru, og de to skal blive ét kød? Derfor er de ikke længere to, men ét kød. Hvad Gud altså har sammenføjet, må et menneske ikke adskille.* (Mattæus-evangeliet 19,4 – 6).
- Den kristne tro bekræfter betydningen af den biologiske virkelighed. Et følelsesmæssigt kærlighedsbegreb må ikke sættes over den biologiske virkelighed i Guds skaberværk. Sand kristen kærlighed udfolder sig inden for den ramme, som Gud har sat for menneskelivets udvikling og vækst.
- Martin Luther lagde vægt på ægteskabet som noget, der både var en skaberordning og positivt begrundet i Bibelens ord. I hans samtid betød det et opgør med klostervæsenet og dets cølibatskrav, fordi cølibatsløfterne måtte vige i forhold til Bibelens tale om menneskets plads i skaberordningen. For Luther var ægteskabet ikke et sakramente, men en verdslig ordning. Dette betød, at den var givet med selve skabelsen, men det indebar på ingen måde, at Luther opfattede ægteskabet som en ordning, som man kunne stille sig frit overfor.
- I begge de to reformatoriske bekendelsesskrifter, der hører til Folkekirkens bekendelsesgrundlag som evangelisk-luthersk kirke, forudsættes det helt klart, at ægteskabet mellem en mand og en kvinde er en gudvillet ordning. Problemstillingerne var anderledes dengang, men de grundlæggende principper er også aktuelle i den nuværende debat. I Luthers Lille katekismus ses ægteskabet som en vigtig samfundsmæssig ordning og det påbydes ægtefolk at elske og ære hinanden. I Den Augsburgske Bekendelse er der en mere grundig bekræftelse af ægteskabets skabelsesmæssige status og betydning i artiklerne 16, 23 og 27. Det i disse paragraffer indeholdte ægteskabssyn ligger også til grund for folkekirkens nugældende vielsesritual.

7. Følger for kirken af et kønsneutralt ægteskab i staten

- Vi kan under ingen omstændigheder give afkald på det bibelsk-lutherske syn på ægteskabet. Hvis folkettinget vedtager lovforslaget og præster/biskopper derefter foretager vielser af homoseksuelle par, vil det virke stærkt splittende på det folkekirkelige fællesskab. Ansvar for dette påhviler dem, der bryder med det kristne ægteskabssyn.
- Folkekirken kommer til at modsige sig selv, hvis der indføres et vielsesritual for homoseksuelles vielser, idet det nugældende vielsesritual er eksklusivt i sin forståelse af ægteskabet mellem en mand og en kvinde som den ene, gudvilledede ordning for menneskelivet.
- Indførelse af vielse af homoseksuelle fører folkekirken ind i en kaotisk juridisk situation. Ifølge grundloven ”er” den evangelisk-lutherske kirke den danske Folkekirke og ”understøttes” som sådan af staten. Hvis folkekirken får pålagt eller indfører et ritual, der er i åben modstrid med dens egen

evangelisk-lutherske lære, kan den så længere siges at være evangelisk-luthersk? Og hvis den ikke er der: Kan den så overhovedet længere understøttes af staten? Det er en juridisk problematik, der hidtil ikke har været aktuel og derfor heller ikke er undersøgt.

- Staten dikterer i det nye lovforslag folkekirken, at den skal acceptere ægteskab mellem homoseksuelle. På grund af de forfatningsmæssige forhold i folkekirken er dette muligt. Folkekirken har dog aldrig været tænkt som underlagt statsmagten, og man kan frygte, at dette bliver begyndelsen til flere statsindgreb i folkekirken. Hvis staten på et tidspunkt vil anerkende polygami, som er lovligt i en del lande – skal folkekirken så også følge trop?
- Enhver kristen kirke og kirkelig organisation må altid være levende optaget af sandheden og af hensynet til den svageste. Derfor angår denne sag ikke blot folkekirken, men også kirkelige organisationer, frimenigheder og frikirker. Lovforslaget har så skæbnesvangre følger, at sagen ikke er løst med, at præster og kirkeligt ansatte får frihed til ikke personligt at medvirke ved sådanne vielseshandlinger. Det vil derfor fortsat være kristne menigheder og organisationers pligt at hævde det kristne ægteskabssyn og modarbejde tankerne om kønsneutralitet – for samfundets skyld.

8. Mulige følger for samfundet af en lov om kønsneutral ægteskab

- Det er ødelæggende for et samfund, hvis dets biologiske kerne splittes. Vi er overbevist om, at de radikale ændringer i forståelsen af rammen for børns opvækst, som der lægges op til med den nye ægteskabslov, kan få uoverskuelige konsekvenser både psykisk og socialt.
- En lang række vigtige spørgsmål henstår uafklarede:
 - *Hvad sker der med noget så basalt som fødselstallet?*
 - *Hvad sker der med den forpligtelse på hinanden, som kernefamilien typisk står for?*
 - *Hvis ægteskaber mellem personer af samme køn viser sig mindre stabile, hvad vil det så betyde økonomisk for samfundets forsørgerbyrde?*
 - *Hvad vil det betyde for børn at vide, at de ikke er et produkt af kærlighed, idet homoseksuelle jo aldrig får børn med den de elsker?*
 - *Hvad vil det betyde for børns hele identitetsdannelse på langt sigt at vokse op i et kønsneutral forhold?*
- Af hensyn til disse og andre åbne spørgsmål, bør lovforslagets konsekvenser undersøges nærmere.

9. Udskyd afgørelsen – undersøg konsekvenserne!

- Det hedder i bemærkninger til lovforslaget: ”Som nævnt ovenfor vil et ægteskab mellem to personer af samme køn indtil videre have de samme retsvirkninger som et registreret partnerskab, idet regeringen ønsker at undersøge yderligere tiltag i retning af en kønsneutral ægteskabslovgivning”. Det naturlige ville have været at undersøge de mange vigtige spørgsmål, førend processen sættes i gang, og ikke bagefter. Da noget grundlæggende ved samfundets struktur ændres, ville det være nødvendigt med en grundig og fordomsfri undersøgelse på forhånd. Sagen er for vigtig til at blive hastet igennem.